ΕΤΟΣ Β'. Ἐν Ἡρακλείῳ Κρήτης τῇ 25 Φεβρουαρίου 1912 ΑΡΙΘ. 61

ΠΟΙΜΗΝ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΝ ΚΗΡΥΓΜΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ

ΥΠΟ ΤΗΣ ΕΝ ΚΡΗΤΗι ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

ΔΑΠΑΝΗι ΤΩΝ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑΚΩΝ ΤΑΜΕΙΩΝ ΚΡΗΤΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΑΠΑΡΝΗΣΕΩΣ

«Ὅστις θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτόν,
» καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθείτω μοι».
(Μαρκ. η'. 34)

Ἀπαρνησάσθω ἑαυτόν, ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθείτω μοι. Τί σημαίνουσι, Χριστιανοί μου ἀγαπητοί, τὰ ἱερὰ ταῦτα λόγια; Τί σημαίνει τὸ *ἀπαρνησάσθω ἑαυτόν·* τί σημαίνει τὸ *ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ;* τί δὲ τὸ ἀκολουθείτω μοι; Ποίαν ἔννοιαν ὑποκρύπτουσιν αἱ βραχύταται αὗται ἐντολαὶ τοῦ Κυρίου; Εἰς τὰς ἐρωτήσεις ταύτας θὰ ἀπαντήσω κατὰ τὴν σημερινὴν ὁμιλίαν μου.

—***«Ἀπαρνησάσθω ἑαυτόν».***

Ὁ Χριστὸς κηρύττει πρὸς πάντας τοὺς ἀνθρώπους, ὅτι ὁ θέλων νὰ γίνῃ μαθητὴς αὐτοῦ, ἤτοι ὁ θέλων νὰ γίνῃ Χριστιανός, οὗτος ὀφείλει νὰ ἀπαρνηθῇ ἑαυτόν· *«ὅστις θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτόν»·* Ἀλλὰ πῶς; τὸ νὰ ἀπαρνηθῇ τις ἑαυτὸν δὲν εἶναι ἐναντίον εἰς τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν; Ὄχι, ἀγαπητοί· διότι *«ἀπαρνησάσθω ἑαυτόν»* δὲν σημαίνει νὰ ἀποστραφῇ καὶ νὰ μισήσῃ ἑαυτόν, δὲν σημαίνει νὰ μὴ ἀγαπᾷ ἑαυτόν, διότι ἀλλαχοῦ εἶπεν ὁ Κύριος ὅτι ἔχομεν χρέος νὰ ἀγαπῶμεν ἑαυτούς· *«ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς **σεαυτόν**»·* ἔπειτα *«οὐδεὶς τὴν ἑαυτοῦ σάρκα ἐμίσησεν, ἀλλ' ἐκτρέφει καὶ θάλπει αὐτήν».*

Τί λοιπὸν σημαίνει τὸ *«ἀπαρνησάσθω ἑαυτόν»;* Σημαίνει τοῦτο, νὰ ἀπαρνηθῶμεν *«τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον»*, δηλαδὴ τὴν ἁμαρτίαν. Δὲν σημαίνει νὰ ἐκριζώσωμεν πᾶσαν ἄλλην ἀγάπην, νὰ καταπνίξωμεν πᾶν ἄλλο αἴσθημα, νὰ ἐκμηδενίσωμεν ἑαυτούς, ἀλλ' ἁπλῶς νὰ ἀπαρνηθῶμεν τὸν

ἔμφυτον ἡμῖν ἐγωϊσμόν, καὶ τὰς παρεκτροπὰς εἰς ἃς ὑποκείμεθα ὡς ἄνθρωποι. Ἂς λάβωμεν ὡς παράδειγμα τὸ ἑξῆς: Ὁ ἄνθρωπος ἔχει νοῦν διερευνῶντα τὰ πάντα. Τοῦ νοὸς τούτου δύναται νὰ κάμνῃ οἱανδήποτε χρῆσιν θέλει ὁ ἄνθρωπος, ὅταν πρόκηται περὶ ἐπιστημονικῶν ζητημάτων, προκειμένου ὅμως περὶ τῶν μυστηριωδῶν ἀληθειῶν τῆς πίστεως, ἤτοι περὶ τοῦ μυστηρίου τῆς Ἁγίας Τριάδος, τῆς Ἀπολυτρώσεως καὶ τῶν ὁμοίων, τότε ὀφείλει νὰ ὑποτάσσῃ τὸν νοῦν εἰς τὴν πίστιν, πρέπει *νὰ ἀπαρνηθῇ ἑαυτόν*, διότι πρόκειται περὶ θείων ἀληθειῶν, τὰς ὁποίας ὅσον καὶ ἂν προσπαθήσῃ νὰ κατανοήσῃ ὁ πεπερασμένος νοῦς τοῦ ἀνθρώπου, δὲν θὰ δυνηθῇ νὰ κατορθώσῃ τοῦτο. Ἀλλ' ἴσως μὲ ἐρωτήσῃ τις· ἡ τοιαύτη ἀπάρνησις δὲν ταπεινώνει, δὲν ἐξευτελίζει τὸν ἄνθρωπον; Οὐχί· διότι τί ἄλλο πράττομεν, ὅταν πιστεύωμεν εἰς ἀνθρώπους σοφοὺς διδάσκοντας ἡμᾶς περὶ πραγμάτων, τὰ ὁποῖα ἡμεῖς ἀγνοοῦμεν; δὲν ὑποτάσσομεν τὸν νοῦν ἡμῶν εἰς τὴν ἐκείνων ἐπιστήμην; Ὑποθέσατε ὅτι Ἀστρονόμος τις ἐξηγεῖ εἰς ἡμᾶς τὰ περὶ ἀστέρων· ἡμεῖς δὲ πιστεύομεν εἰς τοὺς λόγους τούτου, διότι οὐδεὶς ἐξ ἡμῶν ἐσπούδασέ ποτε Ἀστρονομίαν, οὐδ' εἰς Ἀστεροσκοπεῖον ἀνῆλθε. Τὸ ὅτι πιστεύομεν εἰς τὴν ἐπιστήμην τοῦ Ἀστρονόμου εἶναι ταπεινωτικόν, εἶναι ἐξευτελιστικὸν δι' ἡμᾶς; οὐχὶ βεβαίως. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὰ μυστήρια τῆς πίστεως· *οὐδεὶς ἀναβέβηκεν εἰς τὸν οὐρανόν*, διὰ νὰ ἴδῃ καὶ κατανοήσῃ πῶς ὁ εἷς Θεὸς εἶναι Τριαδικὸς τὰς Ὑποστάσεις. Εἷς μόνος ἀναβέβηκεν εἰς τὸν Οὐρανόν, ὁ ἐκ τοῦ Οὐρανοῦ καταβάς, ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ὅστις καὶ ἀνήγγειλεν ἡμῖν τὸ μυστήριον τοῦτο. Ἐὰν ἤδη πιστεύσωμεν εἰς τοὺς λόγους Αὐτοῦ, ταπεινούμεθα; ὄχι βεβαίως. Ὥστε ἀφ' οὗ ὁ ἄνθρωπος ἀπαρνεῖται τὸν ἑαυτοῦ νοῦν ἐνώπιον τῆς ἐπιστήμης, πολὺ περισσότερον πρέπει νὰ ἀπαρνηθῇ αὐτὸν ἐνώπιον τῶν μυστηριωδῶν ἀληθειῶν τῆς πίστεως. Ὁ ἄνθρωπος ἐκτὸς τοῦ νοὸς ἔχει καὶ θέλησιν ἐλευθέραν. Τὸ *ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν* δὲν σημαίνει ἆρά γε νὰ καταστρέψῃ τὸ θεῖον τοῦτο δῶρον, τὴν ἑαυτοῦ ἐλευθερίαν; Οὐχί, ἀλλὰ σημαίνει ὅτι ὀφείλομεν νὰ ὑποτάττωμεν τὴν ἐλευθέραν ἡμῶν θέλησιν εἰς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, εἰς τὸν Θεῖον Νόμον. Ἄλλαις λέξεσι νὰ περιορίσωμεν τὴν ἀκόλαστον ἐκείνην ἐλευθερίαν, ἥτις οὐδένα θέλει νὰ ἀναγνωρίσῃ νόμον.. Ὁ Χριστιανὸς φέρει σάρκα, ἔχει πάθη, ἅτινα ἐπιθυμοῦσι *κατὰ τοῦ πνεύματος*. *Τὸ ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν* δὲν σημαίνει ὅτι ὀφείλει νὰ ἐκμηδενίσῃ ταῦτα; Οὐχί, ἀλλὰ νὰ δεσμεύσῃ μόνον καὶ χαλιναγωγήσῃ ταῦτα. Εἰς τὸν Χριστιανὸν ἐπιτρέπεται νὰ ἀπολαύῃ τῶν εἰρηνικῶν καὶ ἀθώων τέρψεων τοῦ βίου· διὰ τοῦτο δὲ καὶ ἡ ἁγία ἡμῶν πίστις ἡγίασε καὶ εὐλογεῖ τὸν γάμον καὶ εἰς μυστήριον αὐτὸν ἀνύψωσεν. Ὅταν ὅμως ὁ Χριστιανὸς παρατηρήσῃ, ὅτι αἱ ἀθῶαι αὗται τέρψεις ὠθοῦσιν αὐτὸν εἰς τὴν ἁμαρτίαν, μακρύνουσιν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, τότε πρέπει νὰ ἀρνῆται ταύτας χάριν τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ. Καὶ ἐν γένει, τὸ *ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν* δὲν σημαίνει νὰ ἀρνηθῇ τὰ ἀγαθὰ τῆς γῆς, ἀλλὰ μόνον τὴν κακὴν χρῆσιν τῶν ἀγαθῶν, *«τὴν πορνείαν, ἀκαθαρσίαν, ἐπιθυμίαν » κακὴν καὶ τὴν πλεονεξίαν, ἥτις ἐστὶν εἰδωλολατρεία»*. Ἑνὶ λόγῳ, ὅταν ὁ Χριστὸς λέγει εἰς τὸν Χριστιανόν, *ἀπαρνήθητι ἑαυτόν*, διὰ τούτου δὲν θέλει νὰ σημάνῃ, ὅτι πρέπει ὁ Χριστιανὸς νὰ μισήσῃ τὸν κόσμον τοῦτον

καὶ τὰ ἀγαθὰ αὐτοῦ, διότι καὶ ταῦτα πάντα εἶναι δημιουργήματα τοῦ Θεοῦ, ἀλλ᾽ ὅτι πρέπει νὰ ἀπαρνηθῇ τὴν εἰς αὐτὰ προσκόλλησιν καὶ ἀφοσίωσιν, ἤτοι νὰ μὴ ἀγαπᾷ τὰ κτίσματα περισσότερον τοῦ Θεοῦ, νὰ μὴ θεοποιῇ τὸ κτίσμα. Ταῦτα δὲ πάντα ἐνετείλατο ἡμῖν ὁ πανάγαθος Θεὸς χάριν τῆς ἡμετέρας εὐτυχίας, ἀπαραλλάκτως ὅπως καὶ ὁ πατὴρ περιορίζει τὸ ἑαυτοῦ τέκνον ἀπὸ τὰς παρεκτροπὰς τῆς παιδικῆς του ἡλικίας χάριν αὐτοῦ πάλιν τοῦ συμφέροντος τοῦ τέκνου. Ὅλοι γνωρίζομεν ὅτι ἡ παιδικὴ ἡλικία ἀγαπᾷ μανιωδῶς τὰ παιγνίδια, τὰς φωνάς, τὰς ἀταξίας· ἀλλὰ ποῖος πατὴρ ἐπιτρέπει εἰς τὸ τέκνον του νὰ παίζῃ αἰωνίως; Ὅλοι οἱ γονεῖς δὲν λέγουσιν εἰς τὸ ἑαυτῶν τέκνον, ἀπαρνήθητι τὰ παιγνίδια, ἀπαρνήθητι τὰς ἀνοησίας διὰ νὰ καταγίνῃς εἰς σοβαρότερα ἔργα, διὰ τῶν ὁποίων θὰ ζήσῃς καὶ θὰ προαχθῇς ἐν τῇ κοινωνίᾳ; Σκληρὸν βεβαίως εἶναι διὰ τὸ παιδίον νὰ ἀπαρνηθῇ τὴν γλυκεῖαν ἐκείνην τέρψιν καὶ διασκέδασιν· καὶ ὅμως εἶναι ἀνάγκη νὰ προβῇ εἰς τὴν θυσίαν ταύτην, διότι ἄλλως θὰ γίνῃ δυστυχὴς ἄνθρωπος. Τὴν αὐτὴν συμβουλὴν ἀπευθύνει καὶ πρὸς ἡμᾶς τὸ σημερινὸν Εὐαγγέλιον. «***Ἀπαρνήθητε***», λέγει, τὸν ὑμέτερον ἐγωϊσμόν, ***ἀπαρνήθητε*** τὰς ἀκαθάρτους ἐπιθυμίας καὶ τὰ ἁμαρτωλὰ πάθη ὑμῶν, ***ἀπαρνήθητε*** τὴν προσήλωσιν εἰς τὰ ἀγαθὰ τῆς γῆς, ***ἀπαρνήθητε*** τὰς πονηρὰς πράξεις, ἑνὶ λόγῳ, ***ἀπαρνήθητε*** τὴν ἁμαρτίαν. Σκληρὰ φαίνεται ἡμῖν ἡ τοιαύτη ***ἀπάρνησις***, διότι ἡ ἁμαρτία φέρει ἐν ἑαυτῇ τὸ δέλεαρ τῆς ἡδονῆς, δι᾽ ἧς ἀπατᾷ ἡμᾶς καὶ δουλαγωγεῖ. Καὶ ὅμως εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀπαρνηθῶμεν ἑαυτοὺς χάριν τῆς ἡμετέρας σωτηρίας. Ἀλλὰ δὲν ἀρκεῖ μόνον τὸ νὰ ***ἀπαρνηθῇ τις ἑαυτόν***· ἀπαιτεῖται ἀκόμη καὶ νὰ ἄρῃ τὸν σταυρὸν αὐτοῦ.

—«***Ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ***».

Τί σημαίνουσι καὶ ταῦτα τὰ λόγια; Σημαίνουσιν ὅτι δὲν ἀρκεῖ νὰ μισήσῃ μόνον καὶ ἀποστραφῇ ὁ Χριστιανὸς τὴν ἁμαρτίαν, ἀλλ᾽ ἀπαιτεῖται ἀκόμη καὶ νὰ κατορθώσῃ τὴν ἀρετήν. Δὲν δύναται νὰ ὀνομασθῇ ἀληθὴς Χριστιανὸς ἐκεῖνος, ὅστις οὔτε τὸ κακὸν πράττει, ἀλλ᾽ οὔτε καὶ τὴν ἀρετὴν κατορθοῖ, διότι δὲν εἶναι ἀρετὴ τὸ νὰ μὴ κάμνῃ τις οὔτε κακόν, οὔτε καλόν. Ἀρετὴ εἶναι ὅταν καταβάλλῃ τις πᾶσαν προσπάθειαν καὶ ἀγωνίζηται νὰ κατορθώσῃ τὸ ἀγαθόν. Ἡ θεωρητικὴ γνῶσις τῆς ἀρετῆς δὲν εἶναι ἡ ἀρετή. Ἀπαιτεῖται ἡ πρᾶξις τῆς ἀρετῆς. Ὑποθέσατε ὅτι ἄνθρωπός τις ἐδιδάχθη τέχνην τινὰ θεωρητικῶς, ἀλλὰ δὲν ἐξετέλεσέ ποτε διὰ τῶν ἰδίων αὐτοῦ χειρῶν ἔργον τι τῆς τέχνης ταύτης. Δύναται ὁ τοιοῦτος νὰ ὀνομασθῇ τεχνίτης; Τότε δικαιοῦται ὁ τοιοῦτος νὰ φέρῃ τὸν τίτλον τοῦ τεχνίτου, ὅταν ἰδίαις χερσὶν ἐργασθῇ καὶ ἐφαρμόσῃ ἐπὶ ἔργου τοὺς κανόνας τῆς τέχνης. Τὸ ἴδιον συμβαίνει καὶ ἐνταῦθα. Διὰ νὰ ὀνομασθῇ τις ἐνάρετος ὀφείλει νὰ ἀσκήσῃ ἀρετήν. Ὥστε εἶναι μὲν ἀνάγκη νὰ ***ἀπαρνηθῇ*** τις ἑαυτόν, νὰ μακρυνθῇ δηλονότι ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν, ἀλλὰ ταὐτοχρόνως ἀπαιτεῖται καὶ νὰ κατορθώσῃ τὴν ἀρετήν, νὰ ἀγωνισθῇ ὅπως γίνῃ ἐνάρετος, νὰ ***ἄρῃ τὸν σταυρὸν αὐτοῦ***.

Ἀλλὰ διατὶ ἄρά γε νὰ ὀνομάσῃ ὁ Σωτὴρ τὸ σύνολον τῶν ἀρετῶν ***σταυρόν***; Διότι ἡ ἀπόκτησις τῆς ἀρετῆς εἶναι ἀρκετὰ δύσκολος· δυσκολωτέρα δὲ ἀκόμη εἶναι ἡ ἐμμονὴ καὶ στερέωσις ἐν τῇ ἀρετῇ. Ὁ ἀποφασίζων νὰ ζήσῃ ἐναρέτως δέον νὰ λάβῃ ὑπ᾽ ὄψει του, ὅτι ἔχει νὰ κατα-

βάλη οὐ τὰς τυχούσας προσπαθείας καὶ ἀγῶνας· ὅτι ἔχει νὰ δοκιμάση θλίψεις καὶ στενοχωρίας καὶ νὰ ὑποστῇ διωγμούς. Τοιαύτη ἡ κατόρθωσις τῆς ἀρετῆς. Ἀλλὰ καὶ ποῖον ἔργον δὲν ἔχει τὰς δυσκολίας του; Μήπως ἡ ἁμαρτία, ἥτις τόσον ὡραία καὶ τόσον θελκτικὴ καὶ ἐπαγωγὸς φαίνεται εἰς τοὺς ἡμετέρους ὀφθαλμοὺς δὲν ἔχει τὰς πικρίας της; Καὶ τί λέγω; ἡ ἁμαρτία εἶναι ἐκείνη ἥτις ἔχει πικρίας ἀφορήτους καὶ σκληρὰς ἀπογοητεύσεις, διότι τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἁμαρτίας εἶναι δεινὰ καὶ ὀλέθρια οὐ μόνον ἐν τῷ παρόντι βίῳ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ μέλλοντι. Τῆς ἀρετῆς αἱ δυσκολίαι ἔγκεινται μόνον ἐν τῇ κατανικήσει τῆς φυσικῆς ἐκείνης πρὸς τὴν ἁμαρτίαν ῥοπῆς. Ἅμα δὲ ὁ ἄνθρωπος καταρθώση τὴν ἀρετήν, οὐράνιος χαρὰ κατακυριεύει τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, ἡ συνείδησις αὐτοῦ εἰρηνεύει καὶ τὸ σπουδαιότερον γίνεται ἄξιος τῆς οὐρανίου βασιλείας. Ποῖος ἤδη ἀγὼν εἶναι προτιμώτερος; Ποῖον σταυρὸν εἶναι συμφερώτερον νὰ ἄρωμεν, τὸν σταυρὸν τῆς ἁμαρτίας, ὅστις συνεπάγεται φρικτὰ τὰ ἀποτελέσματα, ἢ τὸν σταυρὸν τῆς ἀρετῆς, ὅστις εἰσάγει ἡμᾶς εἰς τὴν αἰώνιον μακαριότητα; Βεβαίως τὸν σταυρὸν τῆς ἀρετῆς, ὅστις λυπεῖ μὲν ἡμᾶς προσκαίρως ἀλλὰ τέρπει αἰωνίως. Ὑποθέσατε ὅτι ὑπάρχουσι δύο ἄνθρωποι ἄρρωστοι· ὁ εἷς ἀκολουθεῖ τὰς συμβουλὰς τοῦ Ἰατροῦ, ἀποφεύγει τὰς συναναστροφὰς καὶ κραιπάλας, λαμβάνει τὰ πικρότατα τῶν φαρμάκων, ἐνίοτε δὲ ὑφίσταται καὶ ἀλγεινοτάτας ἐγχειρίσεις. Ἐπὶ τέλους δι᾿ ὅλων τούτων ἀνακτᾷ τὴν ὑγιείαν του. Ὁ δεύτερος ἀρνεῖται νὰ ὑποβληθῇ εἰς τὴν δίαιταν τοῦ ἰατροῦ, περιφρονεῖ τὰς ὁδηγίας καὶ συστάσεις αὐτοῦ, παραδίδοται εἰς καταχρήσεις, δὲν λαμβάνει φάρμακα, δὲν ἀνέχεται ἐγχείρισιν. Ἕνεκα δ᾿ ὅλων τούτων ἡ νόσος ἐπιτείνεται καὶ δεινοῦται, καὶ ἐπὶ τέλους ὁ τάφος ὑποδέχεται τὸν ἀνυπότακτον τοῦτον ἄρρωστον. Τίς τῶν δύο τούτων ἀρρώστων εἶναι ὁ φρονιμώτερος; τίς εἰργάσθη διὰ τὴν ἑαυτοῦ ὑγιείαν; βεβαίως ὁ πρῶτος. Τὸ ἴδιον συμβαίνει καὶ δι᾿ ἡμᾶς. Ἡμεῖς εἴμεθα πνευματικῶς ἀσθενεῖς· διὰ νὰ ἀνακτήσωμεν δὲ τὴν ἡμετέραν ὑγιείαν ὁ οὐράνιος ἰατρὸς ἔδωκεν ἡμῖν δραστικώτατα καὶ ἀποτελεσματικὰ φάρμακα, τὰ πανάχραντα Μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ συγχρόνως ὑπέβαλεν ἡμᾶς εἰς δίαιταν, ὅπως ταῦτα ἐπενέγκωσιν ἀποτέλεσμα εὐάρεστον, ἤτοι τὴν σωτηρίαν ἡμῶν. Ὅσοι ἀκούουσι καὶ συμμορφῶνται πρὸς τὴν ἐντολὴν τοῦ Σωτῆρος, οὗτοι εἶναι μακάριοι, διότι θὰ τύχωσι τῆς ἑαυτῶν σωτηρίας, ὅσοι ὅμως ἀθετοῦσιν αὐτήν, οὗτοι εἶναι δυστυχεῖς, διότι κατ᾿ ἀνάγκην ἀποθνήσκουσι τὸν ψυχικὸν θάνατον, τὸν θάνατον τῆς ἁμαρτίας. Ἀλλὰ μὴ γένοιτο, ἀγαπητοί, μὴ γένοιτό ποτε νὰ μιμηθῶμεν τοὺς δευτέρους τούτους. Μιμηθῶμεν τὴν σύνεσιν καὶ φρόνησιν τῶν πρώτων. Ἂς μισήσωμεν τὴν ἁμαρτίαν καὶ ἂς ἐναποδυθῶμεν εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς ἀρετῆς. Ἂς *ἀπαρνηθῶμεν ἑαυτοὺς καὶ ἄρωμεν τὸν ἑαυτῶν σταυρὸν* καὶ ταὐτοχρόνως *ἀκολουθήσωμεν* τῷ Χριστῷ, καθ᾿ ἃ ἐντέλλεται ἡμῖν ὁ Κύριος, λέγων «*Ὅστις θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν καὶ ἀράτω » τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καί,*

—«***Ἀκολουθείτω μοι***».

Ἀλλὰ τί σημαίνει τὸ ***ἀκολουθείτω μοι;*** Σημαίνει μὲ μίαν λέξιν, νὰ μιμηθῶμεν τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν. Ἀφ᾿ οὗ ὁ Χριστιανὸς κατορθώση νὰ μισήση τὴν κακίαν καὶ ἐγκολπωθῇ τὴν ἀρετήν,

δὲν πρέπει νὰ μένῃ στάσιμος ἐν τῇ μηχανικῇ πράξει τῆς ἀρετῆς, ἀλλὰ νὰ ἀγωνίζηται ὅπως προάγηται καθ᾽ ἑκάστην καὶ τελειοποιῆται ἐν αὐτῇ. Τελειοποιεῖται δὲ ἐν τῇ ἀρετῇ, ὅταν κατορθώσῃ νὰ ἀκολουθῇ τοῖς ἴχνεσι τοῦ Σωτῆρος, νὰ μιμηθῇ τὸν Διδάσκαλον, τοῦ ὁποίου ὁ βίος ὑπῆρξε διηνεκὴς ἀρετή, πρότυπον ἁγιωσύνης καὶ τελειότητος.

Τί λοιπὸν περιμένομεν ἀκόμη Χριστιανοὶ ἀδελφοί; Ἰδοὺ «*καιρὸς εὐπρόσδεκτος*». Κατὰ τὰς ἁγίας ταύτας ἡμέρας τῆς τεσσαρακονθημέρου νηστείας ἂς κάμωμεν τὴν καλὴν ἀρχὴν νὰ ἀπαρνηθῶμεν τὴν ἁμαρτίαν καὶ νὰ ἄρωμεν τὸν σταυρὸν τῆς ἀρετῆς καὶ στερρῷ τῷ βήματι νὰ βαδίζωμεν τοὐντεῦθεν ἐπὶ τοῖς ἴχνεσι τοῦ ἐξαγοράσαντος ἡμᾶς ἐκ τῆς κατάρας τῷ τιμίῳ αὐτοῦ αἵματι Σωτῆρος ἡμῶν. Ὁ Κύριος προσκαλεῖ ἡμᾶς λέγων: «*Ὅστις θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτόν, καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθείτω μοι*». Μὲ ἄλλας λέξεις, ὁ Κύριος λέγει πρὸς πάντας ἡμᾶς· ὅστις θέλει νὰ ἦναι ἀληθὴς μαθητής μου, ἀληθὴς Χριστιανός, ὀφείλει νὰ ἀποστραφῇ καὶ νὰ μισήσῃ πᾶν εἶδος κακίας καὶ ἁμαρτίας, νὰ ἀγαπήσῃ καὶ ἀναλάβῃ εὐθαρσῶς τὸν ἀγῶνα τῆς ἀρετῆς, καὶ νὰ μιμηθῇ τὴν ἁγιότητα καὶ τελειότητα τοῦ βίου, οὗ πρότυπον καὶ ὑπόδειγμα ἔδωκεν ἡμῖν ὁ ἴδιος.

ΤΗ, Γ΄. ΚΥΡΙΑΚΗ, ΤΩΝ ΝΗΣΤΕΙΩΝ

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ

Πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολῆς ΠΑΥΛΟΥ (Δ΄. 10, Ε΄. 3).

Ἀδελφοί, ἔχοντες Ἀρχιερέα μέγαν διεληλυθότα τοὺς οὐρανούς, Ἰησοῦν τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, κρατῶμεν τῆς ὁμολογίας. Οὐ γὰρ ἔχομεν Ἀρχιερέα μὴ δυνάμενον συμπαθῆσαι ταῖς ἀσθενείαις ἡμῶν, πεπειρασμένον δὲ κατὰ πάντα, καθ᾽ ὁμοιότητα, χωρὶς ἁμαρτίας. Προσερχώμεθα οὖν μετὰ παρρησίας τῷ θρόνῳ τῆς χάριτος, ἵνα λάβωμεν ἔλεον καὶ χάριν εὕρωμεν εἰς εὔκαιρον βοήθειαν. Πᾶς γὰρ Ἀρχιερεὺς ἐξ ἀνθρώπων λαμβανόμενος, ὑπὲρ ἀνθρώπων καθίσταται τὰ πρὸς τὸν Θεόν, ἵνα προσφέρῃ δῶρά τε καὶ θυσίας ὑπὲρ ἁμαρτιῶν· μετριοπαθεῖν δυνάμενος τοῖς ἀγνοοῦσι καὶ πλανωμένοις, ἐπεὶ καὶ αὐτὸς περίκειται ἀσθένειαν· καὶ διὰ τούτην ὀφείλει, καθὼς περὶ τοῦ λαοῦ, οὕτω καὶ περὶ ἑαυτοῦ προσφέρειν ὑπὲρ ἁμαρτιῶν. Καὶ οὐχ ἑαυτῷ τις λαμβάνει τὴν τιμήν, ἀλλὰ ὁ καλούμενος ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, καθάπερ καὶ ὁ Ἀαρών. Οὕτω καὶ ὁ Χριστὸς οὐχ ἑαυτὸν ἐδόξασε γενη-

θῆναι Ἀρχιερέα, ἀλλ' ὁ λαλήσας πρὸς αὐτόν· Υἱός μου εἶ σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε. Καθὼς καὶ ἐν ἑτέρῳ λέγει· Σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ.

Μέγα θάρρος, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, δίδει εἰς ἡμᾶς, τοὺς ὑποκειμένους εἰς τὰς ἀσθενείας τῆς ἀνθρωπίνης ἡμῶν φύσεως, ὁ Ἀπόστολος Παῦλος εἰς τὸ ἀνάγνωσμα τὸ ὁποῖον ἀνεγνώσθη σήμερον. Περιπίπτομεν εἰς ἁμαρτίας· ἀλλ' ἐκ τούτου δὲν πρέπει ν' ἀπελπιζώμεθα. Καὶ δὲν πρέπει ν' ἀπελπιζώμεθα -διδάσκει- ἀφοῦ ἔχομεν τόσῳ μέγαν μεσίτην νὰ μεσιτεύσῃ ὑπὲρ ἡμῶν, τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, ὁ ὁποῖος, ἀφοῦ ἀνέστη ἐκ τῶν νεκρῶν, ἀνελήφθη εἰς τοὺς οὐρανοὺς καὶ ἐκάθησεν ἐν δεξιᾷ τοῦ Θεοῦ Πατρός. Ἀρκεῖ μόνον νὰ μένωμεν σταθεροὶ εἰς τὴν πρὸς αὐτὸν πίστιν, ὁμολογοῦντες αὐτὸν ὡς Θεὸν καὶ διὰ λόγων καὶ δι' ἔργων. Ἔχομεν ἀρχιερέα, ὁ ὁποῖος δὲν εἶνε δυνατὸν παρὰ νὰ φανῇ ἐπιεικὴς καὶ εὔσπλαγχνος εἰς τὰς ἀσθενείας ἡμῶν ὡς ἀνθρώπων, ἀφοῦ καὶ αὐτός, καθὼς καὶ ἡμεῖς οἱ ἄνθρωποι, ἔχει δοκιμάσει ὅλας τὰς ἀσθενείας τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, χωρὶς ὅμως καὶ νὰ ὑποπέσῃ εἰς ἁμαρτίαν. Μὲ θάρρος λοιπὸν ἂς πλησιάζωμεν πάντοτε τὸν θρόνον τοῦ Θεοῦ τῆς χάριτος, διὰ νὰ λαμβάνωμεν ἐξ εὐσπλαγχνίας τὴν θείαν βοήθειαν, ἐφ' ὅσον ὁ καιρὸς εἶνε κατάλληλος, ἐφ' ὅσον εὑρισκόμεθα ἐν τῇ παρούσῃ ζωῇ. Πᾶς ἀρχιερεὺς λαμβάνεται ἐξ ἀνθρώπων, καθίσταται τοιοῦτος, διὰ νὰ μεσιτεύῃ μεταξὺ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, προσφέρων δῶρα καὶ θυσίας ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν· δὲν δύναται δὲ παρὰ νὰ εἶνε ἐπιεικὴς καὶ εὐσπλαγχνικὸς εἰς τοὺς ἐξ ἀγνοίας ἢ ἐκ πλάνης ἁμαρτάνοντας, διότι καὶ αὐτός, ὡς ἄνθρωπος γνωρίζει ἀπὸ ἀνθρωπίνους ἀδυναμίας καὶ διὰ τοῦτο εἶνε ὑποχρεωμένος νὰ προσφέρῃ δεήσεις εἰς τὸν Θεὸν ὑπὲρ τῶν ἰδικῶν του ἁμαρτιῶν, καθὼς προσφέρει ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν τοῦ λαοῦ. Ἀλλὰ διὰ νὰ γείνῃ τις ἀρχιερεύς, πρέπει νὰ τὸν καλέσῃ ὁ Θεὸς εἰς τὸ ἀρχιερατικὸν ἀξίωμα, καθὼς ἐκάλεσε τὸν Ἀαρών· διὰ τῶν ἰδίων δυνάμεων δὲν ἠμπορεῖ νὰ λάβῃ τὴν τιμὴν ταύτην. Κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον τοῦ Ἀαρὼν καὶ ὁ Χριστὸς δὲν ὕψωσε τὸν ἑαυτόν του εἰς τὸ ἀξίωμα τοῦ ἀρχιερέως, ἀλλ' ὁ Θεὸς Πατὴρ ὁ ὁποῖος διὰ τοῦ Προφήτου Δαβὶδ λέγει πρὸς αὐτὸν «Υἱός μου εἶ σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε» καὶ εἰς ἄλλο μέρος «σὺ εἶ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ». Ὅλοι, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, ὅλοι συναισθανόμεθα καὶ ἀνομολογοῦμεν ὅτι, ὅσον καὶ ἂν εἶνε βραχὺς ὁ βίος ἡμῶν εἰς τὸν παρόντα κόσμον, δὲν ἠμποροῦμεν δυστυχῶς ν' ἀπομακρυνθῶμεν τελείως ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν. Ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν τοῦ ἐπιγείου ἡμῶν βίου ἁμαρτάνωμεν, ὁ εἷς μὲ τὰ ἔργα, ὁ ἄλλος μὲ τὴν γλῶσσαν καὶ ὁ ἄλλος κατὰ διάνοιαν. Οὐδὲ μᾶς εἶνε εὔκολον νὰ κάμωμεν ἄλλως μετὰ τὴν παρακοὴν τῶν πρωτοπλάστων, μετὰ τὴν ὁποίαν «πᾶς τις διανοεῖται ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ ἐπιμελῶς ἐπὶ τὰ πονηρὰ πάσας τὰς ἡμέρας» (Γεν. Ϛ΄. 5). Ὅλοι ἐπίσης γνωρίζομεν καλῶς καὶ εἴμεθα βέβαιοι ὅτι ἡ αὐστηρὰ καὶ ἀμερόληπτος δικαιοσύνη τοῦ ἁγίου Θεοῦ θὰ τιμωρήσῃ ἐν καιρῷ τῷ δέοντι πᾶσαν ἁμαρτίαν· «Πᾶσα παράβασις καὶ παρακοὴ ἔλαβεν ἔνδικον μισθαποδοσίαν» (Ἑβρ. Β΄. 3). «Πάντας ἡμᾶς φανερωθῆναι δεῖ ἔμπροσθεν τοῦ βήματος τοῦ

Χριστοῦ, ἵνα κομίσηται ἕκαστος τὰ διὰ τοῦ σώματος πρὸς ἃ ἔπραξεν, εἴτε ἀγαθόν, εἴτε κακόν» (Β΄. Κορ. Ε΄. 10). Ἡ συναίσθησις λοιπὸν τῆς ἁμαρτωλῆς ἡμῶν καταστάσεως ἀπὸ τὸ ἕν μέρος, καὶ ἡ γνῶσις τῆς ἀναμενούσης ἡμᾶς ἀφεύκτου θείας τιμωρίας ἀπὸ τὸ ἄλλο, προξενεῖ πολὺ δικαίως εἰς ἡμᾶς ἕν ζωηρὸν συναίσθημα λύπης, τὸ ὁποῖον ἠμπορεῖ καὶ εἰς ἀπελπισίαν νὰ φέρῃ. Ἀπὸ τὴν λύπην αὐτήν, ἀπὸ τὴν ἀπελπισίαν αὐτὴν μᾶς ἐξάγει τὸ σημερινὸν ἀποστολικὸν ἀνάγνωσμα, διδάσκον ἡμᾶς ὅτι ὁ μεταξὺ ἡμῶν καὶ τοῦ Θεοῦ Πατρὸς μεσίτης, ὁ Ἰησοῦς Χριστός, «ὁ δοὺς ἑαυτὸν ἀντίλυτρον ὑπὲρ πάντων» (Α΄. Τιμ. Β΄. 5), εἶνε «μέγας», εἶνε ὁμότιμος καὶ ἰσοδύναμος μὲ τὸν Πατέρα, εἶνε ἀληθὴς Θεός, πανάγαθος, «ὃς θέλει πάντας ἀνθρώπους σωθῆναι» (ἔνθ᾽ ἀνωτ. 4), εἶνε παντοδύναμος, «δυνατὸς πᾶσαν χάριν περισσεῦσαι εἰς ἡμᾶς» (Β΄. Κορ. Θ΄. 8), ἑπομένως καὶ τὴν ἀγαθὴν διάθεσιν ἔχει καὶ τὴν ἀπαιτουμένην δύναμιν, νὰ φανῇ ἐπιεικὴς καὶ συγκαταβατικὸς εἰς ἡμᾶς ἁμαρτάνοντας, νὰ καθαρίσῃ ἡμᾶς ἀπ᾽ αὐτὰς καὶ νὰ ἐπαναφέρῃ εἰς τὴν θέσιν τῶν ἀληθινῶν υἱῶν τοῦ Θεοῦ. Εἰς τὸν «θρόνον τῆς χάριτος» λοιπὸν τοῦ Θεοῦ μᾶς συμβουλεύει ὁ Ἀπόστολος νὰ πλησιάζωμεν, διὰ νὰ λαμβάνωμεν τὴν θείαν χάριν, διὰ νὰ δεχώμεθα τὴν ἐξ εὐσπλαγχνίας θείαν βοήθειαν. Καὶ ἡ βεβαίωσις αὕτη πρέπει ν᾽ ἀπομακρύνῃ ἀφ᾽ ἡμῶν πᾶσαν λύπην, στενοχωρίαν, ἀπελπισίαν.

Ἀλλ᾽ ἡ γλυκεῖα αὐτη παρηγορία, τὴν ὁποίαν δίδει ἡμῖν ὁ Ἀπόστολος, ἡ ἀνακουφιστικὴ αὔτη ἐλπίς, τὴν ὁποίαν ἐμβάλλει εἰς πᾶσαν καρδίαν ἁμαρτωλήν, διὰ νὰ πραγματοποιηθῇ, ἀπαιτεῖ κάποιαν ἐργασίαν ἐκ μέρους ἡμῶν. Δὲν δίδεται ἄνευ ὅρων· ὄχι. Δίδεται καὶ πρέπει νὰ εἴμεθα βέβαιοι ὅτι θὰ πραγματοποιηθῇ ὑπὸ τὸν ὅρον, νὰ «κρατῶμεν τῆς ὁμολογίας», ὑπὸ τὴν ῥητὴν συμφωνίαν νὰ ἐμμένωμεν πιστοὶ εἰς τὴν ὁμολογίαν, ὁμολογίαν καὶ διὰ λόγων καὶ δι᾽ ἔργων ἐκδηλουμένην, ὅτι ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς εἶνε ἀληθινὸς Θεός. Καὶ ἡ συμφωνία αὕτη, ἀδελφοί, τὴν ὁποίαν καὶ αὐτὸς ὁ Κύριος μᾶς κάμνει ἀλλοῦ λέγων «πᾶς ὃς ἂν ὁμολογήσῃ ἐν ἐμοὶ ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὁμολογήσει ἐν αὐτῷ ἔμπροσθεν τῶν ἀγγέλων τοῦ Θεοῦ» (Λουκ. ΙΒ΄. 8), τὴν ὁποίαν δικαιολογεῖ ἀλλοῦ ὁ Ἀπόστολος λέγων «καρδίᾳ γὰρ πιστεύεται εἰς δικαιοσύνην, στόματι δὲ ὁμολογεῖται εἰς σωτηρίαν» (Ρωμ. Ι΄ 10), ἡ συμφωνία-λέγομεν-αὕτη εἶνε καὶ λογικὴ καὶ δικαία. Εἶνε λογική, διότι εἶνε φυσικῶς ἀδύνατον νὰ ὑπάρχῃ εἰς τὴν καρδίαν τοῦ ἀνθρώπου οἷον δήποτε αἴσθημα καὶ νὰ μὴ ἐκδηλοῦται καὶ εἰς τοὺς λόγους καὶ εἰς τὰ ἔργα. Αἰσθανόμεθα εἰς τὴν καρδίαν μας τὸ αἴσθημα τῆς ἀγάπης ἢ τῆς ἔχθρας; Εἶνε ἀδύνατον νὰ μὴ τὸ φανερώσωμεν τόσῳ εἰς τοὺς λόγους ὅσῳ καὶ εἰς τὰ ἔργα μας. Αἰσθανόμεθα τὸ αἴσθημα τῆς φιλοπατρίας ἐν τῇ καρδίᾳ μας; Θὰ τὸ ἐκδηλώσωμεν ἐμπράκτως! Δὲν ἔχομεν αἴσθημα; Μὴ περιμένῃ τις ἐκδήλωσιν αἰσθήματος ἀνυπάρκτου. Αἰσθανόμεθα πίστιν ἐν τῇ καρδίᾳ μας; Θὰ ἐκδηλωθῇ εἰς τὴν διὰ στόματος καὶ δι᾽ ἔργων ὁμολογίαν. Δὲν ὑπάρχει ὁμολογία, ἀσφαλῶς, ἀσφαλέστατα, δὲν ὑπάρχει οὔτε αἴσθημα πίστεως. «Ἐκ τοῦ περισσεύματος τῆς καρδίας λαλεῖ τὸ στόμα» (Λουκ. Ϛ΄. 45). «Δεῖξόν μοι τὴν πίστιν σου ἐκ τῶν ἔργων σου, κἀγὼ δείξω σοι ἐκ τῶν ἔργων μου τὴν πίστιν μου» (Ἰακ. Β΄. 18). Εἶνε δὲ καὶ δικαία ἡ συμφωνία αὕτη· καὶ διὰ νὰ πεισθῶμεν περὶ τούτου δὲν ἔχομεν νὰ κάμωμεν τί-

ποτε ἄλλο, παρὰ νὰ σκεφθῶμεν τὰς μεγάλας, τὰς ἀπεριγράπτους, τὰς ἀπείρους εὐεργεσίας, τὰς ὁποίας ὁ ἅγιος Θεὸς ἔκαμε καὶ κάμνει εἰς ἡμᾶς καὶ ὅτι ἀπέναντι τούτων δὲν ζητεῖ τίποτε ἄλλο παρὰ νὰ ἔχωμεν εἰς αὐτὸν πίστιν, ἐκδηλουμένην καὶ εἰς τοὺς λόγους καὶ εἰς τὰ ἔργα ἡμῶν. Ἀλλὰ καὶ τὰ μεταξὺ ἡμῶν τῶν ἀνθρώπων σμμβαίνοντα ἠμποροῦν νὰ μᾶς πείσουν περισσότερον περὶ τῶν λεγομένων. Ποῖος ζητεῖ ἀντιμισθίαν; Μόνον ὁ ἐργαζόμενος. Ποῖος ἀμείβεται; Μόνον ὁ καταβάλλων κόπους. Ἀφοῦ λοιπὸν ἡμεῖς οἱ ἄνθρωποι ἀνταμείβομεν τοὺς ὑπὲρ ἡμῶν ἐργαζομένους, πόσῳ μᾶλλον θ᾽ ἀνταμείψῃ ὁ δίκαιος Θεός, τοὺς «κρατοῦντας τῆς ὁμολογίας», τοὺς διὰ λόγου καὶ ἔργου ἀποδεικνύοντας τὴν πρὸς αὐτὸν πίστιν των;

Ἀλλὰ καὶ τὰ χαρακτηριστικὰ γνωρίσματα τοῦ ἀρχιερέως τοῦ Μωσαϊκοῦ Νόμου, ἐν συγκρίσει πρὸς τὸν ἄκρον Ἀρχιερέα, τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, περιγράφει τὸ σημερινὸν ἀποστολικὸν ἀνάγνωσμα. Πᾶς ἀρχιερεὺς -λέγει- ἐκ τῆς τάξεως τῶν ἀνθρώπων λαμβανόμενος, δὲν εἰμπορεῖ παρὰ νὰ εἶνε καὶ αὐτὸς ἄνθρωπος, ὑποκείμενος εἰς τὰς ἀνθρωπίνους ἀδυναμίας καί, ἑπομένως ἐξ ἑαυτοῦ κρίνων, δυνάμενος καὶ ὀφείλων νὰ δείκνυται ἐπιεικὴς καὶ μετριοπαθὴς εἰς τὰς ἀδυναμίας τῶν ὁμοίων του ἀνθρώπων. Καὶ ὡς τοιοῦτος χρησιμεύει ὡς μεσίτης συνδιαλλαγῆς μεταξὺ τοῦ ἁγίου Θεοῦ καὶ τῶν ἁμαρτωλῶν ἀνθρώπων, προσφέρων δεήσεις καὶ θυσίας εἰς αὐτὸν πρὸς συγχώρησιν καὶ τῶν ἰδικῶν του, τῶν ἀτομικῶν, καὶ τῶν τοῦ λαοῦ ἁμαρτιῶν. Μεσίτης λοιπὸν καὶ ὁ ἀρχιερεὺς καὶ ὁ ἱερεύς, ὁ ἐκκλησιαστικὸς λειτουργός, μεταξὺ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων. Μεσίτης «μετριοπαθεῖν δυνάμενος τοῖς ἀγνοοῦσι καὶ πλανωμένοις. Μέγα τὸ ἀξίωμα. Ὑψηλὴ ἡ τιμή. Ἀλλὰ καὶ μεγίστη ἡ εὐθύνη. Διὰ τοῦτο ὁ μὲν ἐκκλησιαστικὸς λειτουργὸς ὀφείλει νὰ εἶνε ἀνέγκλητος, μὴ αὐθάδης, μὴ ὀργίλος, μὴ πάροινος, μὴ αἰσχροκερδής, ἀλλὰ φιλόξενος, φιλάγαθος, σώφρων, δίκαιος, ἐγκρατὴς καὶ ἀντεχόμενος τοῦ κατὰ τὴν διδαχὴν πιστοῦ λόγου (Τίτ. Α΄. 7-9), διὰ νὰ «πληροφορήσῃ τὴν διακονίαν του», διὰ νὰ «τηρήσῃ τὴν ἐντολὴν ἄσπιλον, ἀνεπίληπτον μέχρι τῆς ἐπιφανείας τοῦ Κυρίου» (Α΄. Τιμ. Ϛ΄. 14). Οἱ δὲ λαϊκοί, τὸ πνευματικὸν ποίμνιον, τὸ ὕψος τοῦ ἱεροῦ ἀξιώματος καὶ τὴν σπουδαιότητα τοῦ ἱεροῦ ἔργου αὐτοῦ ἔχοντες ὑπ᾽ ὄψει ὀφείλουσι νὰ προσφέρωσιν εἰς αὐτὸν τὸν πρέποντα σεβασμόν, τὴν πρέπουσαν τιμήν, παραβλέποντες ὅσας τυχὸν ἀνθρωπίνους ἀδυναμίας ἔχει ὡς ἄνθρωπος, καὶ ἀποβλέποντες μόνον εἰς τὴν θείαν χάριν, τὴν ὁποίαν εἶνε περιβεβλημένος, ἔχοντες πρὸ ὀφθαλμῶν τὸ τοῦ Κυρίου παράγγελμα «ὁ ἀθετῶν ὑμᾶς ἐμὲ ἀθετεῖ, ὁ δὲ ἐμὲ ἀθετῶν ἀθετεῖ τὸν ἀποστείλαντά με» (Λουκ. Ι΄. 16). Τόσῳ περισσότερον ὅσῳ οὗτος εἶνε μείζονος εὐθύνης ἄξιος ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ «ἔχει τὸν κρίνοντα αὐτόν» (Ἰω. ΙΒ΄. 48) διὰ τὰς ἁμαρτίας του. — Θάρρος λοιπόν, ἀδελφοί, εἰς τὴν εὐσπλαγχνίαν τοῦ ἁγίου Θεοῦ· ἐμμονὴ εἰς τὴν ἁγίαν ἡμῶν πίστιν, ἰδοὺ τὰ μέσα, διὰ τῶν ὁποίων ἠμποροῦμεν νὰ λαμβάνωμεν τὴν συγχώρησιν τῶν ἁμαρτιῶν μας καὶ ν᾽ ἀξιούμεθα τοῦ τίτλου τῶν υἱῶν καὶ κληρονόμων τῆς οὐρανίου βασιλείας.